

УДК: 159.9

© Грицук О.В., Колодяжна А.Ю., 2013 р.

О.В. Грицук, А.Ю. Колодяжна

Інститут іноземних мов ДВНЗ
«Донбаський державний педагогічний університет»,
м. Горлівка

ДОСЛІДЖЕННЯ ЖИТТЄВИХ ПРОБЛЕМ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

У статті розглянуті життєві проблеми особистості юнацького віку. З'ясовано, що найбільш актуальні проблеми для студентів I курсу педагогічного вищого навчального закладу зосереджені у сферах здоров'я, інтимно-особистісних відносин і особистого образу.

Ключові слова: життєва проблема, життєва сфера, контент-аналіз.

О.В. Грицук, А.Ю. Колодяжная ИССЛЕДОВАНИЕ ЖИЗНЕННЫХ ПРОБЛЕМ СТУДЕНТОВ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ВЫСШЕГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ

В статье рассмотрены жизненные проблемы личности юношеского возраста. Выявлено, что наиболее актуальные проблемы, характерные для студентов I курса педагогического высшего учебного заведения, сосредоточены в сферах здоровья, интимно-личностных отношений и личного образа.

Ключевые слова: жизненная проблема, жизненная сфера, контент-анализ.

O.V. Gritsuk, A.Y. Kolodiazhnaya STUDY OF LIFE PROBLEMS OF STUDENTS OF PEDAGOGICAL HIGHER EDUCATION INSTITUTION

The article describes life problems of personality in adolescence. It is found that the most urgent problems of a student of the first course of pedagogical institution of higher education are concentrated in the spheres of health, intimate personal relationships and personal image.

Key words: vital problem spheres of life, content analysis.

Постановка проблеми. В умовах суспільних, соціальних і психологічних змін у психічному житті людини виникає небезпека порушення цілісності особистості, втрати людської індивідуальності, сенсу життя, розчарувань та інших життєвих проблем. На сьогодні соціально-економічна ситуація у країні нестабільна, тому спостерігається загострення життєвих проблем сучасної людини. Тому одним із актуальних завдань психології є завдання дослідження відношення особистості до проблем, що виникають у її житті, а також дослідження продуктивних способів їх вирішення [2 – 4]. Під «життєвими проблемами» ми розуміємо феномен внутрішнього світу людини, що проявляється у негативних формах пережи-

вання непродуктивності свого життєвого шляху. Особливо часто вони виявляють себе у життєвих ситуаціях, що не передбачають єдиного способу вирішення. Зусилля сучасних психологів спрямовані на пошук закономірностей, що визначають психологічну стійкість особистості стосовно життєвих проблем.

Результати теоретичного аналізу проблеми. Особливий інтерес викликає дослідження життєвих проблем особистості юнацького віку. Відомо, що вікові особливості особистості виступають у формі індивідуальних варіантів, а це допускає різні рівні й ступені їхньої вираженості у конкретних індивідах. Один з характерних моментів у розвитку сучасних юнаків та дівчат полягає у його нерівномірності, неодночасності, що проявляються як на міжіндивідуальному, так і на внутрішньо-індивідуальному рівні. Така ситуація впливає на поведінку юнаків і дівчат, іноді граючи негативну, патогенну роль у виникненні емоційних порушень і труднощів розвитку при вирішенні ними життєвих проблем.

Приймаючи до уваги особливу актуальність даної проблеми, **метою** дослідження було виявлення основних життєвих проблем, що характерні для юнаків і дівчат, на прикладі студентів педагогічного вищого навчального закладу.

Об'єктом дослідження виступають життєві проблеми студентів I курсу. **Предметом** дослідження є статеві особливості життєвих проблем студентів.

Методи дослідження – аналіз літературних джерел, написання твору, контент-аналіз.

Проаналізувавши роботи К.О. Альбухановой-Славської, О.Ю. Коржова, О.О. Кроніка та ін., що присвячені моделям життєвих сфер особистості, можна виділили вісім життєвих сфер: 1) сімейна сфера; 2) сфера інтимно-особистісних відносин; 3) сфера здоров'я; 4) соціальна сфера; 5) сфера професійної діяльності; 6) сфера особистого образу; 7) сфера матеріальних благ; 8) сфера освіти.

Методика і організація дослідження. В якості методу дослідження було застосовано аналіз твору. Студентам було запропоновано написати твір, відповівши у ньому на два питання: 1) які життєві проблеми актуальні для них особисто; 2) які життєві проблеми актуальні для нашого суспільства взагалі. У дослідженні взяли участь 190 студентів I курсу педагогічного вищого навчального закладу.

Результати дослідження та їхнє обговорення. Був використаний контент-аналіз у якості методу обробки отриманих даних. Ми виділили ряд найбільш актуальних життєвих проблем юнаків і дівчат. Виявилося, що юнаків найбільше хвилюють проблеми у сфері здоров'я та сфері інтимно-особистісних відносин. Дівчат хвилюють проблеми, що стосуються сфери здоров'я (більшою мірою, ніж юнаків) і сфери особистого образу (невдоволення своїм характером, зовнішністю, недовідком часу, що вони можуть присвятити собі).

Для юнаків та дівчат особливе місце займає переживання першого кохання. Молоді люди характеризуються загальним душевним підйомом і схвилюваністю закоханої людини. Вони гостро переживають почуття ніжності, теплоти, вони естетично захоплюються фізичним і духовним виглядом юнаків протилежної статі, тому проблеми у сфері здоров'я однаково хвилюють як хлопців, так і дівчат.

Серед окремих видів відносин у юнацькому віці особливе місце займає інтимна дружба. На перший план вона виводить інтимність, емоційне тепло, щирість. Розвиток самосвідомості та її суперечності викликають потребу поділитися своїми переживаннями з іншими. Дівчата усвідомлюють, що інтимність дружби залежить від особистих якостей і від рівня рефлексивності особистості. У них розвивається потреба у самовихованні, тому велику увагу вони приділяють своєму особистому образу.

Як юнаки, так і дівчата як найменш значущі життєві проблеми виділяють проблеми у сфері матеріальних благ та у сфері професійної діяльності. Це може бути пов'язане з тим, що для юнацтва провідною моделлю вибору професії та подальшого шляху у професійній діяльності є адаптивна модель. У свідомості більшості студентів I курсу домінує пасивна тенденція до підпорядкування у професійному самовизначенні і у професійній діяльності. Юнаки ще не в змозі вийти за межі безперервного потоку повсякденного життя, побачити себе і свою працю у цілому, стати творцем власного життя, сконструювати своє теперішнє і спрогнозувати своє майбутнє.

З метою подальшого аналізу отриманих результатів дослідження було визначено кількісне вираження проблематики життєвих сфер окремо для хлопчиків і

окремо для дівчат. Щоб визначити силу і напрямок кореляційного зв'язку між двома вибірками (юнаками і дівчатами), було проранжовано обидві ієрархії показників життєвих сфер і підраховано коефіцієнт рангової кореляції Спірмена. Було зроблено висновок, що між показниками двох груп – дівчат та юнаків – існують кореляційні зв'язки між впорядкованими переліками життєвих сфер студентів.

На наступному етапі дослідження було виділено найбільш актуальні життєві проблеми, що, на думку студентів-першокурсників, характерні для сучасного суспільства. Було отримано наступні дані. Юнаки вважають, що у сучасному суспільстві основні життєві проблеми охоплюють соціальну сферу та сферу здоров'я. Дівчата також вважають, що найбільшою мірою сучасне суспільство турбують проблеми у таких саме сферах життя (але меншою мірою, ніж юнаки).

В юності досягається той ступінь психічної, ідейної та громадянської зрілості, що робить молоду людину самостійною особистістю для трудового життя і діяльності. У юнаків формується вміння складати власні життєві плани, знаходити способи їхньої реалізації. Для юнаків та дівчат характерні тенденції причинного пояснення соціальних явищ, а також активна громадянська позиція особистості. Студенти беруть участь у вирішенні суспільно-політичних і державних завдань.

Наступним завданням було визначення сили та напрямку кореляційного зв'язку між двома вибірками (актуальні життєві проблеми студентів та актуальні життєві проблеми суспільства). Для цього було проранжовано обидві ієрархії показників життєвих сфер і підраховано коефіцієнт рангової кореляції Спірмена r . Було зроблено висновок про наявність кореляційних зв'язків між показниками двох груп: актуальних життєвих проблем студентів та актуальних життєвих проблем суспільства. Це може бути обумовлено тим, що студенти мають потребу зайняти внутрішню позицію дорослої людини, усвідомити себе як члена суспільства, зрозуміти себе, усвідомити власне місце і призначення у житті.

Висновки.

1. Аналізуючи дані, отримані у процесі дослідження, було зроблено висновок про те, що найбільш актуальні проблеми студентів I курсу зосереджені у сферах здоров'я, інтимно-особистісних відносин і особистого образу.

2. Серед життєвих проблем найбільш поширеними є: дотримання здорового способу життя, пошук друзів, складнощі у взаєминах із представниками протилежної статі, лінощі. При цьому студенти намагаються критично себе оцінювати і мають бажання змінитися на краще.

3. Серед життєвих сфер, що хвилюють сучасне суспільство, на думку студентів, виділяються проблеми у соціальній сфері та сфері здоров'я. Це, напевно, пов'язане зі складною соціально-економічною ситуацією у країні.

4. Той факт, що юнаки та дівчата мають велику кількість життєвих сил і бажання докласти свою енергію при недостатньому досвіді і не завжди чіткому усвідомленні конкретних життєвих цілей, призводить їх до відчуття внутрішнього незадоволення.

Список літератури

1. Альбуханова-Славская К.А. Стратегия жизни / К.А. Абульханова-Славская. — М.: Наука, 1991. — 240 с.
2. Анцыферова Л.А. Личность в трудных жизненных условиях: переосмысливание, преобразование ситуаций и психологическая защита / Л. А. Анцыферова // Психологический журнал. — 1994. — Т. 15. — №1. — С. 3-12.
3. Коржова Е.Ю. Человек болящий: Личность и социальная адаптация / Е.Ю. Коржова. — СПб.: Питер, 1994. — С. 23-38.
4. Кроник А.А. Субъективная картина жизненного пути как предмет психологического исследования, диагностики и коррекции / А.А. Кроник. — М.: Прогресс, 1994. — 238 с.
5. Шихи Г. Возрастные кризисы. Ступени личностного роста / Г. Шихи. — СПб.: Ювента, 1999. — 436 с.